

Vsi v enega, eden za vse!

Zaradi degradiranega sektorja javnega prevoza je avtomobil v Sloveniji bolj nuja kot izbira. Velik del avtomobilskega prometa nastaja zaradi prevoza v službo in domov. V avtomobilih, s katerimi se ljudje prevažajo v službo, sedi povprečno 1,2 potnika, kar kaže na izredno ne-učinkovitost.

Ker je izboljšanje stanja v javnem potniškem prometu dolgoročna naloga, ki trenutno v Sloveniji nima zadostne politične podpore, se opisanemu v veliki meri ni mogoče izogniti. Zato želimo s pričujočo zloženko spodbuditi vsaj učinkovitejšo rabo energije v avtomobilskem prometu, ki nastane zaradi vožnje na delovno mesto.

Ko brez avtomobila ne gre

Kot je že bilo omenjeno, je raba avtomobila v Sloveniji pogosto nuja, saj je javni potniški prevoz nekakovosten ali ga ponekod celo ni. Kljub temu da uporabljamo avtomobil, pa lahko še vedno prispevamo k varnejšemu podnebjju in zmanjšanju stroškov. Ključni korak je povečanje učinkovitosti rabe avtomobila. Učinkovito rabo avtomobila je mogoče zagotoviti na več načinov, in v tej zloženki so predstavljeni trije.

Prvi predstavljeni način je boljše izkoriščanje prostora v avtomobilu. Skupen prevoz vsaj dveh ali še več potnikov – t. i. carpooling – pomembno prispeva k zmanjšanju emisij in stroškov. Drugi način je učinkovita vožnja avtomobila, ki jo lahko dosežemo s spremembo nekaj preprostih navad pri vožnji. Tretji način je raba učinkovitejših vozil, ki na 100 km porabijo 4 litre goriva ali celo manj.

Avtomobil spreminja podnebje

Zgorevanje velikih količin nafte precej prispeva k nastanku čezmernih količin toplogrednih plinov, ki zadržujejo sončno toploto in s tem segrevajo naš planet ter spreminjajo podnebje. Podnebne spremembe s številnimi neprijetnimi posledicami, kot so nevihte s točo, suše ali vročinski valovi, čutimo že sedaj, v prihodnosti pa bodo še veliko izrazitejše.

V Sloveniji emisije iz prometa trenutno naraščajo najhitreje in težko jih je obvladati. Promet povzroča okvirno 20 % vseh slovenskih emisij toplogrednih plinov. Povečana potreba po mobilnosti ter zmanjšana kakovost javnega potniškega prometa pripomoreta k temu, da cestni promet v Sloveniji narašča po letni stopnji 3 do 4 % in več kot 83 % potniških kilometrov v Sloveniji je narejenih z avtomobilom. Samo iz okolice Ljubljane se dnevno opravi skoraj 350 000 potovanj, od tega le slabih 9 % s sredstvi javnega potniškega prometa.

Promet razen k spreminjanju podnebja prispeva k številnim drugim nezaželenim stranskim učinkom, kot so nesreče, zastoji, hrup, preostali izpušni plini ali uničenje okolja. Spodnja tabelica prikazuje, zakaj je avtomobil netrajnostna oblika prevoza:

Primerjava različnih oblik prevoza in osebne avtomobila z okoljskega vidika pri enakem potovanju z enakim številom ljudi na kilometer. Osnova = 100 (osebni avtomobil)

					
Zasedanje prostora	100	10	8	1	6
Osnovna poraba energije					
CO ₂	100	29	0	420	30
NO _x	100	60	0	1900	27
Ogljikovodiki	100	54	0	930	14
CO	100	60	0	1670	20
Skupno onesnaženje zraka	100	60	0	1670	20
Tveganje nezgod	100	9	2	12	3

Vir: povzeto po publikaciji Kolesarjenje – za lepšo prihodnost mest (Ljubljanska kolesarska mreža in Evropska komisija)

Pusti, da te peljejo!

Če za primer vzamemo nekoga, ki ima do službe 20 km, in izračunamo, kolikšni so izpusti, ugotovimo, da ta oseba že samo s svojim prevozom v službo povzroči malo manj kot 2 tona CO₂. Tako samo s prevozom v službo porabi svojo 'kvoto' emisij, ki bi mu bila dodeljena, če bi veljal sistem, da vsak prebivalec planeta dobi pravico do izpusta 2 ton CO₂ v ozračje (kar je količina, ki jo je planet sposoben prenesti). Približen izračun pokaže, da bi se slovenske emisije CO₂ iz prometa zmanjšale za nekaj manj kot 600 ton, če bi vsaj polovica ljudi, ki se vozijo v službo v Ljubljano, potovala z enim sopotnikom.

Poleg tega si je potrebno ogledati tudi stroške. Strošek prevoza v službo, ki je oddaljena 20 km, je samo za gorivo skoraj 1000 EUR letno. Ali ste kdaj poskusili sešteti še vse preostale stroške, povezane z avtomobilom? Ste jih poskusili primerjati z razpoložljivostjo oz. uporabnostjo avtomobila (izkušnje kažejo, da

avtomobil uporabljamo kakšno uro na dan, preostanek dneva stoji na mestu in je nemobilen)? Kaj pa primerjava s stroški javnega prevoza?

Ker je javni prevoz ponekod nekonkurenčen avtomobilu, je morda potrebno razmisliti vsaj o sopotnikih. Že s tako preprostim ukrepom, kot je prevoz sopotnika, prepolovimo svoj vpliv na podnebje, da o stroških ne govorimo. Res je, da slovenski sistem povračila potnih stroškov ni ravno spodbuden za varčevanje pri avtomobilskem prevozu, vendar se splača premisliti, ali ni odgovornejše do vaših otrok potovati v službo skupaj z nekom, ki ima isto pot.

Nekaj zanimivih povezav

<http://www.focus.si/index.php?node=17>
<http://www.tedenmobilnosti.si/main.php>
<http://www.taxistop.be/toolbox/english/>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Carpool>
<http://www.carplus.org.uk/>
<http://www.smile-europe.org/index.html>
<http://www.epommweb.org/>

Publikacijo je izdalo Fokus društvo za sonaraven razvoj (www.focus.si).

Publikacija je nastala v okviru projekta *Vsi v enega, eden za vse!* Projekt se izvaja s finančno podporo Ministrstva za okolje in prostor ter Ekološkega sklada Republike Slovenije.

environmental fund of the republic of slovenia public fund

ekološki sklad republike slovenije javni sklad

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Vsi v enega, eden za vse!

Nasveti za učinkovito mobilnost

Kaj je »carpooling«?

Kadar javni prevoz ni kakovosten, je spodbujanje »carpoolinga« oz. povečanja zasedenosti avtomobila preprost in učinkovit ukrep za zmanjšanje števila avtomobilov in stroškov. »Carpooling« je zelo učinkovit ukrep predvsem za posamezna podjetja, katerih delavci prihajajo v službo ob istem času.

Obstaja več načinov »carpoolinga«. Eden je, da se lastnik avtomobila in sovoznik(i) vso pot peljejo skupaj (npr. kadar ima nekaj ljudi iz iste soseske isto pot v službo). Drugi razširjeni način je uporaba »carpooling« parkirišč – dva ali več voznikov se s svojimi avtomobili pripeljejo do neke točke (parkirišča) posamezno, nato pa pot nadaljujejo v enem avtomobilu. Ta način je primeren za potnike iz različnih naselij, ki od neke točke dalje potujejo po isti poti (npr. z obrobja mesta v središče mesta). Tretji pogost način je iskanje prevoza po potrebi – če npr. potuješ enkrat v eno mesto, drugič v drugo, si s pomočjo baze podatkov o

voznikov, ki potujejo na določenih relacijah, poiščeš prevoz. V Sloveniji je takšna baza podatkov na voljo na www.prevoz.org.

Diže z manj goriva

Poraba goriva ter z njo povezani toplogredni plini so delno odvisni tudi od načina vožnje. Predstavljamo vam nekaj ukrepov, s katerimi lahko kljub uporabi avtomobila omejite svoj vpliv na okolje in zdravje.

- Izogibaj se agresivni vožnji. Agresivno speljevanje in močno zaviranje lahko povečata porabo goriva do 40 %, čas vožnje pa je krajši le za kakšne 4 %. Pravilni način je počasno in gladko pospeševanje. Počivanje noge na sklopki ali zavori povzroči pregretje in potratno gorivo. V mestni vožnji se skoraj 50 % goriva porabi za pospeševanje vozila.
- Vozi mirno po predpisanih omejitvah hitrosti. Če na avtocesti povečaš hitrost vožnje z 90km/h na 120km/h, to porabo goriva poveča za približno 20 %.

- Naj motor ne teče v prazno, niti poleti niti pozimi: če boš na mestu stal več kot 10 sekund, razen v prometu (pol minute), ugasni motor. Pozimi ne zaganjaj hladnega motorja več kot 30 sekund pred speljevanjem.
- Prepričaj se, ali so gume pravilno napihnjene, da preprečiš povečan upor pri vrtenju kolesa. Vsaj enkrat na mesec preveri tlak v gumah, in sicer takrat, ko so gume 'hladne' (ko vozilo ni bilo uporabljano več kot 3 ure ali za več kot 2 km). Povprečno gume izgubijo 0.07 bara na mesec in prav toliko za vsakih 10 stopinj padca temperature (polne gume imajo prednje okoli 2.2 bara in zadnje okoli 2 bara). Premalo napihnjene gume lahko povečajo porabo goriva do 6 %.
- Uporabljaljaj pravilno prestavo. Čim prej menjaj v najvišjo prestavo, saj vožnja v nižji prestavi, kot je potrebna, čezmerno porablja gorivo, kar velja tudi za vožnjo v najvišji prestavi po klancih in ovinkih.
- Zmerno uporabljaj klimatsko napravo. Uporaba klimatske naprave v avtomobilu v vročih poletnih dneh poveča porabo goriva za več kot 20 %. Priporočena je uporaba zračnika ali odprtih oken, še posebej pri vožnjah

- pri nižji hitrosti in na kratke razdalje.
- Redno servisiraj vozilo, po navodilih proizvajalca. Slabo nastavljen motor lahko porabi do 50 % več goriva in povzroči do 50 % več emisij kot vozilo, ki normalno deluje.
- Umazani zračni filtri lahko povzročijo potratnost motorja in povečajo porabo goriva do 10 %.
- Previsoka elastičnost olja povzroči večjo upornost premikajočih se delov motorja, kar poveča porabo goriva.
- Zmanjšaj upornost. Na avtocesti imej zaprta okna, ker le-ta povečajo upornost in s tem porabo goriva. Odstrani nosilce koles in smuči, ko jih ne potrebuješ. Nepotrebna obteženost vozila prav tako poveča porabo goriva, zato odstrani nepotrebno prtljago iz vozila.
- Če kupuješ nov avtomobil, kupi najučinkovitejšega, ki zadovoljuje tvoje potrebe.
- Načrtuj potovanje: načrtuj pot, da se izogneš povečanemu prometu, delu na cestah, goratemu terenu, itd. Z malo organizacije lahko opraviš v mestu združiš, s čimer boš prihranil čas in stroške goriva.

Učinkovita vozila porabijo manj

Že nekaj let je na trgu mogoče zaslediti t. i. učinkovita vozila. Glavna odlika takšnih vozil je, da porabijo bistveno manj goriva za enako storitev kot preostala primerljiva vozila. Učinkovita vozila s 4 litri goriva ali manj prevozijo 100 km. Trenutno je v Sloveniji mogoče kupiti le nekatera učinkovita vozila, toda ponudba se nenehno širi.

Res je, da je cena učinkovitih vozil bistveno višja kot cena navadnih, toda izračuni za nekaj primerljivih vozil pokažejo, da se razlika, ki jo plačamo za višjo ceno, povrne v približno petih letih. Čeprav za vozilo plačamo več, je strošek goriva nižji, kar nam dolgoročno zmanjša stroške. Da o onesnaženju ne govorimo.

Poleg tega je danes za nakup okolju prijaznejšega avtomobila mogoče dobiti ugodna posojila. Ekološki sklad Republike Slovenije namreč ponuja ugodna posojila za okolju prijazne investicije, med katere sodi

tudi nakup okolju prijaznejšega avtomobila. Za več informacij se obrnite na tel. 01/ 241 48 20 ali pojdite na <http://www.ekosklad.si/>

Razen na porabo goriva, moramo pri nakupu avtomobila biti pozorni še na naslednje:

- Pri normalnih voznih razmerah manjši motorji porabijo manj goriva kot veliki. Vedno se je pametno izogniti nakupu prevelikega vozila, ker so večja vozila tudi težja in imajo močnejše motorje, pa še parkirati jih je težko. Izberite najmanjši motor, ki ustreza vašim potrebam.
- Ročni menjalniki so ponavadi bolj varčni z gorivom kot avtomatski – ob predpostavki, da menjalnik pravilno uporabljate. Če kupite avtomatskega, naj ima čim več prestav.
- Pogon na vsa štiri kolesa omogoča dober prijem in zaviranje na težavnih terenih, toda teža in trenje dodatnih delov lahko povečata porabo goriva za 5 do 10% v primerjavi z vozilom s pogonom na dve kolesi. Kako pogosto boste potrebovali pogon na štiri kolesa in ali je to vredno dodatnih stroškov goriva v času, ko boste vi lastnik vozila?

